

Самчук Т. В., студент (Київський національний університет імені Тараса Шевченка)

РАЦІОН ТА ВАРТІСТЬ ХАРЧУВАННЯ КАЗЕННОКОШТНИХ СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ СВЯТОГО ВОЛОДИМИРА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У сфері сучасних наукових досліджень дедалі популярнішими та поширенішими стають роботи присвячені історії повсякдення. Вивчення предметів побуту середовища в якому перебувала людина, розгляд її щоденної поведінки надає додаткову інформацію для повнішого відображення минулого. Загальним місцем багатьох праць останнього часу є переконання, що вітчизняну історіографію слід доповнити новими історичними джерелами, завдяки яким вона б змінила свої барви на більш яскраві. До того ж нині переважна більшість підручників з історії України як для шкільного курсу, так і для вищих навчальних закладів, містить недостатньо інформації про повсякденне життя її населення. З огляду вітчизняні історики озвучують нагальну потребу у консолідації та координації зусиль науковців, що працюють у сфері історії повсякденності, у напрямку її подальшої розробки та практичного запровадження.

Серед тем, які можна віднести до сфери досліджень історії повсякдення, на наш погляд особливо цікавим є вивчення історії побуту та щоденного життя студентства Університету Св. Володимира. Цей напрям залишається мало висвітленим у вітчизняній історіографії та потребує додаткового опрацювання. Значний інтерес для вивчення повсякдення студентів Університету Св. Володимира становлять документи, що знаходяться в Державному архіві м. Києва. Віднайдені нами документи дозволяють відтворити перелік страв та норми харчування призначені для казеннокоштных студентів. Завдяки ним можна встановити необхідні для цього фінансові затрати.

Завдяки знайденому архівному матеріалу [1, с. 2], ми можемо детально описати раціон казеннокоштных студентів. Найчастіше вживаною першою стравою в період від 19 до 27 березня 1837 року був борщ, його подавали 4 рази. Різноманітні супи з горохом, рисом, перловою крупою та рибою споживали студенти в інші 5 днів. Другі страви були представлені блюдами з яловичини, риби та грибів. М'ясні та рибні страви подавалися по 4 рази, смажені гриби були на студентському столі лише раз. З десертних блюд тричі споживалася манна каша з маковим молоком, двічі ламанці з маком та медом і одного разу лазанки з сиром. Рецепти приготування усіх вище зазначених страв можна знайти у «Русской поваренной книге» [3].

Для з'ясування питання про достатність визначених харчів для повноцінного забезпечення організму поживними речовинами звернемося до спеціалізованої літератури. За даними медичної енциклопедії мінімальна добова потреба в енергозатратах складає 1700 ккал. [4, с. 344], але для молодих чоловіків віком 18-29 ця норма зростає до 2800 ккал [5, с. 396].

За підрахуваннями нами даними на основі архівних матеріалів найнижчий показник кількості калорій на одного студента склав 1911,986 ккал., а найвищий – 2381,89 ккал., що засвідчує недостатнє забезпечення казеннокоштных студентів повноцінним харчуванням. Дуже важко врахувати індивідуальні потреби кожного окремо взятого студента, тому підрахунки мають узагальнений характер. Проте і вони дозволяють побачити загальну картину, яка свідчить про нестачу необхідних калорій.

Для з'ясування характеру харчування студентів Університету, додатково ілюстрацією, може слугувати фрагмент спогадів А. Солтановського, які стосуються початку 1840-х, але повністю відображають загальну картину:

«Студентов казеннокоштных и из штарафгауза кормили не особенно хорошо, казеннокоштных, кроме того, обирали и на учебных припасах, и на одежде. Сколько помнится, на каждого студента из казны отпускалось по 150 руб. в год. В массе в тогдашнее время это была очень высокая стипендия.

Между тем студентам отпускалось в 8 часов утра и в 8 часов вечера по стакану чаю и по булке. Чай безвкусный, еле засоленный и булки часто черствые, которые не разбирались накануне и продавались за полцены. На обед был борщ или суп без говядины; говядина – отдельное кушанье облитая пригорелым из муки говяжьего жира соусом, и третье блюдо какая-нибудь каша; а по праздникам: суп с говядиной, жаркое всегда прескверное и какое-нибудь неудобоваримое пирожное. Иногда припасы оказывались несвежими и булки твердыми, как дерево. Студенты жаловались на эконома, но улучшений не бывало. Выведенные из терпения иногда ругали эконома Чепурковского и однажды решили побить его» [7, с. 190].

Керівництво університету намагалося покращити нелегке студентське життя, особливо в період великих християнських свят. У листі правління Університету Св. Володимира до економу казеннокоштных студентів знаходимо: «Правление Университета предписало в месте с сим Кассиру Университета из штатной суммы на содержание Казеннокоштных Студентов, по статье положенной по смете сего 1836 года на стол для 24 Казеннокоштных Студентов и 8 Своekoштных Пансионеров отпустить под расписку Вашего Благородия передержанные из отпущенной Вам на продовольствие в сем Апреле месяце суммы по случаю праздника Пасхи

52 р. 40 к. ассигн[нациями]» [2]. Проте це були рідкісні випадки, які суттєво не позначалися на загальній картині студентського харчування.

Отже, в такому важливому аспекті повсякденного життя як харчування казеннокошті студенти Університету Св. Володимира не отримували повноцінного забезпечення споживчих потреб. З цього приводу студенти іноді конфліктували з адміністрацією Університету. Звичайно ж дана публікація висвітлює невеликий фрагмент студентського повсякдення, проте віднайдення нових архівних матеріалів допоможе встановити додаткові подробиці питання харчування студентів Університету Св. Володимира та дозволить повніше розкрити дану тему.

1. Державний архів м. Києва. – Ф. 16. – Оп. 478. – Спр.1. – Арк. 170, 170 зв., 191. **2.** ДАК. – Ф. 16. – Оп. 465. – Спр. 2825. – Арк 28, 28 зв. **3.** Макарова А. Русская поваренная книга / А Макарова. – Москва: Типография Э. Лисснер и Ю. Роман, 1880. – 317 с. **4.** Малая медицинская энциклопедия: в 6-ти т. РАМН. Гл. Ред. В.И. Покровский, – М., «Медицина», 1996., – Т. 4. Нефротомия – Почечная недостаточность. 1996, 576 с. **5.** Здоровье: Попул. Энцикл. / Белорус. Сов. Энцикл.; Редкол. Е.Я. Безносиков и др. – Мн.: Бел СЭ, 1990. – 670 с. **6.** З іменем Святого Володимира: Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників: у 2 кн. / [упоряд. В. Короткий, В. Ульяновський]. Кн. 1. – Київ: Заповіт, 1994. – 398 с.: іл.